

Wegwijzer aanpak heling

Bouwstenen voor een goede aanpak van heling

Deze wegwijzer is bedoeld voor iedereen die met heling te maken krijgt: politie, detaillisten (winkeliers en markthandelaren¹), belastingdienst, gemeente, verzekeringen, consumenten, veiling- en advertentiesites, organisatoren van ambulante handel, enz.

Diefstal keurt vrijwel iedereen af, terwijl veel mensen een oogje toe knippen als het om heling gaat, omdat het een gunstig handeltje oplevert. Diefstal en heling kunnen niet los van elkaar worden gezien.

Heling is steeds meer in handen van de georganiseerde misdaad en de eraan voorafgaande diefstal (soms zelf op bestelling) gaat vaak samen met ernstig geweld. Zo worden vrachtwagenchauffeurs beroofd en worden marktkooplui op weg naar huis gevolgd om vervolgens op het privéadres (dat vaak ook als opslag dient) in te breken tijdens markttijden. Wie bij heling een oogje dichtknijpt is medeverantwoordelijk voor de voorafgaande diefstal, het daarmee samenhangend geweld, onveiligheid en onrechtvaardigheid – zaken waar hij direct of indirect ook zelf slachtoffer van kan worden.

Heling veroorzaakt veel schade, zowel materieel als immaterieel. Vandaar een wegwijzer voor de aanpak van heling. De aanpak van heling kent twee basisprincipes: samenwerking en ketenaanpak. Heling kan alleen aangepakt worden als verschillende publieke en private partijen **samenwerken**: politie, belastingdienst, detaillisten, gemeente, enz.

Een goede aanpak van heling begint dicht bij huis. Is de eigen onderneming goed op orde? Waar zitten de diefstalgevoelige plekken? Is er wel genoeg gezond wantrouwen naar goederen die worden aangeboden tegen een gunstige prijs of door een niet bekende en vertrouwde partij, of van een niet te achterhalen herkomst?

De samenwerking tussen verschillende partijen is alleen effectief als dit **ketenbreed** plaatsvindt. Niet alleen de heling zelf moet voorkomen of aangepakt worden, maar ook wat er aan vooraf gaat: beveiligingen bij het maken en transporteren van goederen, de diefstal zelf, de tussenhandel, de houding van de consumenten. Al deze stappen maken deel uit van de keten rondom heling. Deze wegwijzer wil op drie schakels in de keten een wig drijven en gaat uit van de volgende principes:

1. Zonder steler geen heler	p.3
Aanpak van de steler, diefstal, verstoring van het aanbod	
2. Achter elke steler staat een heler	p. 16
Aanpak van de tussenhandel, de heler-verkoper, verstoring van het aanbod aan de consument, en de vraag aan de stelers	
3. Zonder heler geen steler	p.24
Aanpak van de heler-consument, verstoring van de vraag	

Criminelen maken vaak een afweging tussen hoe groot de winst is, hoe zwaar de straf, en hoe groot de kans dat ze gepakt worden. Een goede aanpak richt zich dan ook op:

- **Preventie**: voorkomen is beter dan genezen, veel criminaliteit is gelegenheidscriminaliteit maar ook de georganiseerde misdaad kan bestreden worden met goede preventieve maatregelen
- **Repressie**: heling blijft niet zonder gevolgen
- **Opsporingskansen** verhogen: zowel de daders opsporen als de goederen opsporen en de rechtmatige

¹ Als we over winkels praten, bedoelen we in deze wegwijzer ook standplaatsen

eigenaar opsporen. Opsporing valt onder repressie. In deze wegwijzer wordt het apart genoemd om extra te benadrukken dat bepaalde maatregelen in de preventieve sfeer (zoals registratienummers) de opsporingskansen verhogen, en daarmee de repressie.

Hieronder volgt een uitwerking van de drie schakels in de keten (diefstal, tussenhandel, consument) en wat verschillende ketenpartners kunnen doen om een wig te drijven in deze schakels.

In deze wegwijzer ligt een sterke nadruk op het aanpakken en voorkomen van diefstal. Dit is om twee redenen belangrijk: ten eerste kan heling daarmee voorkomen worden, ten tweede kan heling daarmee makkelijker opgespoord en bestraft worden.

1. Zonder steler geen heler: aanpak diefstal

‘Iets wat niet gestolen wordt, kan ook niet verhandeld worden.’

Tussen het maken van een product en de eventuele verkoop ervan, zijn er diverse momenten waarop goederen gestolen kunnen worden. Veel goederen zijn al verdwenen nog voor ze op de eindbestemming zijn: ze worden in de winkel, tijdens het transport of in de opslag gestolen. Eenmaal in de winkel kunnen ze gestolen worden voordat ze bij de eindgebruiker terecht komen: bijvoorbeeld door medewerkers van die winkel (interne criminaliteit) of door winkeldieven (externe criminaliteit).

Het distributieproces bestaat uit een keten:

- 1.1. Fabrikant
- 1.2. Transport en distributiepunten
- 1.3. Detaillist (winkelier en markthandelaar)
- 1.4. Consument/individu

Behalve de verantwoordelijken in deze keten, zijn er nog een aantal partners van belang. Deze hebben soms een plaats heel duidelijk binnen de keten, en soms een plaats los van de keten.

1.5. Partners betrokken bij de hele keten

- Gemeente
- Verzekering
- Belastingdienst
- Politie

1.1. Fabrikant en opslag

Maatregelen tegen de diefstal van goederen kunnen al in het productieproces genomen worden. Deze maatregelen draaien om twee dingen: goederen identificeerbaar en traceerbaar maken. Bijvoorbeeld met RFIDtags, microdots, bronbeveiliging² of unieke registratiecodes. Hoewel de kosten hiervan hoog kunnen zijn, is een voordeel dat hoe eerder deze maatregel ingebracht wordt, hoe beter de kosten verdeeld kunnen worden over de hele keten. Niet alleen fabrikanten, verladers en transportbedrijven kunnen bijdragen in de kosten, ook verzekeraars kunnen hun verzekerden stimuleren tot beveiliging met gunstige premievoorwaarden.

Good practice: Sportkledingmerk Lacoste werkt met unieke registratiecodes in hun kleding. Dit is zowel effectief tegen vervalsing als tegen diefstal.

Good practice: dure apparatuur zoals laptops, flatscreens en buitenboordmotoren worden vaak voorzien van een RFID tag, dit maakt het mogelijk de goederen te markeren en te identificeren. Het systeem werkt met radiogolven, zodat in enkele seconden vele codes kunnen worden gelezen. Het product kan door de hele keten worden gevolgd: van pallet naar container naar winkel. Dit voorkomt dat problemen worden doorgeschoven, er kan precies geregistreerd worden waar de goederen 'verdwijnen'. Dit heeft ook een repressieve functie: bedrijven kunnen doelgericht actie ondernemen in die schakel van de keten waar dat het meest nodig is.

1.2. Transportsector en distributiepunten

De wegtransportsector krijgt veel te maken met criminaliteit, vooral diefstal van lading of diefstal van het voertuig inclusief lading. De transportsector lijdt jaarlijks aanzienlijke schade door ladingdiefstal. Het gaat hier zowel om interne criminaliteit (diefstal met behulp van iemand uit de organisatie) als externe criminaliteit. Ook rond distributiepunten en bij de groothandel verdwijnen veel goederen.

Good practice: convenant aanpak criminaliteit wegtransport

In 2004 is het **Convenant aanpak criminaliteit wegtransport** van start gegaan. Het convenant heeft verschillende aanbevelingen gedaan om ladingdiefstallen te voorkomen en aan te pakken. Deze zijn te vinden in de brochure *Diefstalpreventie in het wegvervoer* (www.stavc.nl). De convenantpartijen EVO en TLN hebben een brochure ontwikkeld *Actief tegen criminaliteit: inventarisatie en aanpak tegen criminaliteit in de transportsector*. Deze is op te vragen bij TLN.

Samenwerkende partijen: Ministerie van Economische Zaken, Ministerie van Justitie, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, EVO, Koninklijk Nederlands Vervoer - Goederenvervoer, Het Verbond van Verzekeraars, Transport en Logistiek Nederland, Nederland Distributieland. De projectgroep bestaat daarnaast nog uit: Nederlands Politie

²² Het Platform Detailhandel Nederland heeft een gedragscode bronbeveiliging gepubliceerd (www.platformdetailhandel.nl, zoeken op "bronbeveiliging").

Instituut, de Stichting Aanpak Voertuig Criminaliteit.

In 2009 is het ministerie van Economische Zaken gestart met een **Tweede Convenant aanpak criminaliteit wegtransport**. Een volgende stap zou zijn om contact te zoeken met autoriteiten in België, Duitsland en Engeland om te onderzoeken hoe het aantal diefstallen in het goederenvervoer ook over de grenzen aangepakt kan worden.

Tips voor de chauffeur:

- * Maak gebruik van *konvoirijden* als dit kan.
- * spreek met collega's af om in toerbeurt te gaan eten zodat op elkaars vrachtwagen kan worden gepast.
- * Maak zoveel mogelijk gebruik van *het hoofdwegennet*, maar wees ook hier alert op diefstallen.
- * Parkeer indien mogelijk op *veilige parkeerplaatsen*.
- * Neem geen lifters mee.
- * Sluit de wagen altijd goed af en schakel het *beveiligingssysteem* in.
- * Berg papieren goed op en neem ze mee bij het verlaten van de wagen.
- * Blijf, indien toegestaan, *aanwezig* bij het laden en lossen en *controleer* de vrachtbrief.

Bij een overval:

- * Doe altijd aangifte.
- * Onthoud zo goed mogelijk het signalement van de overvallers en andere bijzonderheden.

In de handleiding 'diefstalpreventie in het wegvervoer' staat een checklist met gegevens die de politie nodig heeft voor de opsporing van de daders of om teruggevonden goederen te herleiden tot de rechtmatige eigenaar. Ook staat er beschreven wat de chauffeur moet doen indien zijn lading in het buitenland gestolen wordt. Deze publicatie is te vinden op: www.stavc.nl (zie onder publicaties). Bij TLN is een tipkaart op te vragen met specifieke informatie hoe te handelen bij een overval of de diefstal van voertuig en/of lading. Deze heet: *Actief tegen criminaliteit: veilig onderweg*. (TLN, 079 3636111 of info@tln.nl).

Tips voor het transportbedrijf:

Zowel interne als externe criminaliteit is een groot probleem. TLN beschikt over een Security Scan. Met deze scan checkt de vervoerder of in het bedrijf voldoende maatregelen zijn genomen tegen allerlei vormen van criminaliteit. Ook kan aangesloten worden bij het Keurmerk Veilig Ondernemen. Voor meer informatie hierover, zie pagina 6 van deze wegwijzer.

Voorkom interne criminaliteit

Diefstal wordt vaak vergemakkelijkt door het intern lekken van informatie. Interne criminaliteit kan voorkomen worden door aandacht te besteden aan de werving en selectie van personeel. TLN heeft een checklist *Werving en selectie* ontwikkeld. Ook kan bij het aannemen van nieuw personeel gevraagd worden naar een Verklaring Omtrent Gedrag om te achterhalen of de werknemer strafbare feiten op zijn of haar naam heeft staan.

Stroomlijn de informatiehuishouding, ga zorgvuldig om met vertrouwelijke informatie en maak duidelijke afspraken met de opdrachtgever over het waar en wanneer van de levering.

Materiaal

Rij met het juiste materieel om externe criminaliteit af te schrikken. Zeilentrailers zijn niet geschikt om diefstalgevoelige goederen te vervoeren, zorg daarom voor 'dichte' vrachtwagens (kastenwagens) met een goed *beveiligingssysteem*. Zet eventueel een bijrijder in.

De chauffeurs

Geef de chauffeurs *duidelijk instructies* over het gehele transport, inclusief laden/lossen, overslaan, tanken, stallingsmogelijkheden en hoe te handelen bij diefstal.

Wees altijd *bereikbaar* voor de chauffeur. Maak gebruik van technische hulpmiddelen voor tracking & tracing met bij voorkeur een aansluiting op de Particuliere Alarmcentrale (PAC) en adequate politie opvolging. Dit werpt een drempel op voor diefstal en vergemakkelijkt de opsporing.

Tagging helpt om goederen te markeren en te volgen, en kan vaste afnemers informatie verschaffen over de identiteit van de leverende chauffeur, de vrachtwagen en het tijdstip van de levering. Hoewel vooraanmelding van de lading verplicht is inzake de terrorisme wet- en regelgeving, kan met tagging de informatie over de ladingen langer geheim gehouden worden, wat interne lekken bestrijdt.

Houd de lijnen kort met andere partijen (afnemers, politie, collega's).

Besteed al in de opleiding van transporteurs aandacht aan preventie.

Met wie doet u zaken?

Een extra aandachtspunt voor de transportondernemer: weet met wie u zaken doet.

- * Neem geen vrachten aan van onbekende opdrachtgevers.
- * Ga alleen in zee met opdrachtgevers die kredietwaardig, betrouwbaar en integer zijn.
- * Controleer of het afleveradres echt bestaat.

Tips voor de verzekeraar:

In plaats van diefstalincidenten te sanctioneren door lage bedragen uit te keren, kunnen ook de premies verlaagd worden na een aantal *diefstalvrije kilometers*. Hierdoor worden goede investeringen in preventie beloond.

Houd de lijnen met de politie kort, wissel informatie uit over gestolen producten.

Good practice politie: aanpakken ladingdiefstallen

In 2007 is het projectteam *Ladingdiefstallen* van de bovenregionale recherche opgericht. Dit team richt zich specifiek op de bestrijding van georganiseerde transportcriminaliteit en werkt nauw samen met de zes zuidelijke politiekorpsen en met externe partners, zoals brancheorganisaties. Dit heeft al tot verschillende aanhoudingen geleid en preventieve maatregelen gestimuleerd, zoals het creëren van beveiligde parkeerplaatsen en de aanpak van verzorgingsplaatsen langs het hoofdwegennet inzake veiligheid. Bovendien werkt het team samen met diverse brancheorganisaties om diefstal terug te dringen.

1.3. Detaillist

Detaillisten hebben te maken met twee vormen van diefstal: intern, door eigen medewerkers, en extern, door winkeldieven. De aanpak van criminaliteit tegen het bedrijfsleven heeft een belangrijke impuls

gekregen door project 4 (Winkelcriminaliteit) van het Actieplan Veilig Ondernemen. Daarin zijn al verschillende convenanten gesloten om de aanpak van winkelcriminaliteit te versterken. Van belang voor de aanpak van zowel interne als externe criminaliteit is dat detaillisten een veiligheidsscan uit laten voeren om te onderzoeken wat de zwakke plekken in hun organisatie zijn, en om maatregelen te nemen naar aanleiding van deze veiligheidsscan.

<i>Keurmerk Veilig Ondernemen</i>	
<p>Het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) is een onderdeel van het Actieplan Veilig Ondernemen dat in 2004 gestart is, en maakt het mogelijk om op een gestructureerde manier de veiligheid van winkelgebieden en bedrijventerreinen te verbeteren. Dit door middel van publiek-private samenwerkingsverbanden. Andere projecten behorende bij het Actieplan Veilig Ondernemen zijn de eerder genoemde aanpak criminaliteit tegen de transportsector, versterking aanpak winkelcriminaliteit, beveiliging diefstalgevoelige producten en aanpak interne criminaliteit.</p> <p><i>Effectiviteit:</i> Uit onderzoek blijkt het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) een effectief instrument om criminaliteit in winkelgebieden tegen te gaan. Alleen al het feit dat een winkelcentrum aangeeft met het KVO aan de slag te gaan, blijkt een preventieve werking te hebben (www.hbd.nl zoeken op KVO of www.hetccv.nl).</p>	

1.3.1. Detaillist: interne criminaliteit

‘Vertrouwen is goed, controle nog beter.’

Een groot deel van de winkeldiefstallen wordt gepleegd door eigen medewerkers. Er zijn verschillende onderzoeken en handreikingen voor het aanpakken van interne criminaliteit. De Kamer van Koophandel heeft een *Menukaart stop interne criminaliteit* van de Kamer van Koophandel ontwikkeld: www.kvk.nl. VNO-NCW, MKB Nederland e.a. hebben de handreiking *Boeven op de loonlijst* uitgebracht (te vinden op www.hetccv.nl). Op de website van het Hoofdbedrijfschap Detailhandel (www.hbd.nl) staan uitgebreide tips voor de aanpak van interne criminaliteit.

De Stichting Fraude Aanpak Detailhandel (FAD) werkt aan de integriteit van alle winkelmedewerkers. Zij beheert het waarschuwingsregister van de detailhandel (opgezet door de Raad Nederlandse Detailhandel). Dit register geeft inzicht in of van een persoon bekend is dat hij zich schuldig heeft gemaakt aan fraude en heeft als doel interne fraude in de detailhandel te bestrijden. Bij sommige deelnemers heeft dit geresulteerd in een daling van het aantal fraudezaken met meer dan 40%.

De verschillende tips ter bestrijding van interne criminaliteit komen neer op de volgende vier principes:

[Noot voor de vormgever: ander soort kader dan de overige kaders die good-practices kaders zijn]

Voorkomen en aanpakken interne criminaliteit	
---	--

1. Voorkomen	
Weet wie u in dienst neemt	Controleer referenties van sollicitanten, vraag een Verklaring Omtrent Gedrag of kijk in het landelijke waarschuwingsregister voor de detailhandel. Selecteer op safe. Een toolkit voor het aannemen van personeel is te vinden op www.hetccv.nl : <i>Selecteer op safe</i> .
Maak duidelijke afspraken	Stel huisregels en instructies op. Dat voorkomt onduidelijkheid over wat wel en wat niet mag. Bijvoorbeeld een gedragscode voor het gebruik van telefoon, internet en e-mail. Voor een voorbeeldtekst van een huishoudelijk reglement, zie www.hbd.nl .
Beperk de toegang tot geld en goederen	Zorg dat geld en goederen niet voor het grijpen liggen. Voorkom dat betalingen en de controle hierop door dezelfde persoon worden verricht: zorg voor functiescheiding.
Wees alert op signalen	Let op verdacht gedrag van personeel, of opvallende vaste patronen, tips van klanten of leveranciers, schade of opengemaakte verpakkingen. Een volledige lijst aandachtspunten is te vinden op www.hbd.nl
Voorkom onvrede	Zorg voor een prettige werksfeer!
2. Bevorder integriteit	
Geef zelf het goede voorbeeld aan personeel en klant	Het gedrag van leidinggevendenden is voor het personeel de norm: wat kan wel, wat kan niet.
Maak interne criminaliteit bespreekbaar	Bijvoorbeeld met het dilemmaspel van het HBD en de MITEX
3. Beveilig	
Beveilig uw bedrijf	Beveilig computers, netwerken en bestanden. Verander wachtwoorden regelmatig, zeker wanneer personeel vertrekt. Voor informatie over particuliere beveiliging kijkt u op de website van de Vereniging van Particuliere Beveiligingsorganisaties www.vpb.nl .
Beveilig uw goederen	Voorzie diefstalgevoelige goederen van een (bron)beveiliging.
4. Controleer en sanctioneer (repressie)	
Controleer regelmatig de tassen van uw medewerkers	Op www.hbd.nl staan tips en privacyreglementen, evenals op de website College Bescherming Persoonsgegevens, www.cbpreweb.nl
Plaats camera's in de magazijnruimtes	Het plaatsen van camera's werkt preventief om diefstal te voorkomen, en helpt de kans op opsporing te verhogen.
Controleer uw administratie	Verricht administratieve controles op inkoop, voorraadbeheer en verkoop.
Onderzoek signalen van interne criminaliteit	Laat eigen onderzoek, of onderzoek door derden doen.
Wees duidelijk over sancties	Diefstal is niet zonder gevolgen: doe altijd aangifte. Neem in het contract sancties op voor interne criminaliteit.
Sanctioneer	Doe aangifte, geef een officiële waarschuwing, leg schorsing op, eis een boete of schadevergoeding. Voor een brochure over

schadevergoeding: www.platformdetailhandel.nl

Indien u hierbij aangesloten bent, meld ontslagen medewerkers aan op de waarschuwingslijst frauderend personeel.

In het kort samengevat: Herken de risico's, onderzoek de risico's, kies voor een beveiligingsniveau, neem maatregelen, communiceer over de maatregelen, controleer de uitvoering en evalueer regelmatig.

1.3.2. Detaillist: externe criminaliteit

'De gelegenheid maakt de dief.'

Ook het aanpakken van externe criminaliteit is een belangrijke maatregel om heling te voorkomen of gemakkelijker op te sporen en te bestraffen. Om externe criminaliteit aan te pakken kan een detaillist verschillende maatregelen nemen, bijvoorbeeld het uitvoeren van een veiligheidsscan, de winkelinrichting aanpassen, huisregels opstellen, ex-winkeldieven inzetten als beveiligingsexpert en een beveiligiger in burger inzetten.

Het Hoofdbedrijfschap Detailhandel geeft de volgende tips voor het voorkomen van winkeldiefstal:

- Stel huisregels op
- Kies voor een veilige winkelinrichting
- Stel een sleutel- en geldbeleid op
- Geef de klant aandacht
- Neem extra maatregelen als u alleen werkt

Over al deze onderwerpen heeft het HBD brochures gemaakt, te downloaden op: www.hbd.nl

Ook biedt het HBD een gratis internettraining voor het aanhouden van winkeldieven en een veiligheidsscan voor de detailhandel.

Het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) heeft een wegwijzer winkelcriminaliteit uitgebracht. Hierin staan tips en wetgeving over camera's ophangen, veilig laden en lossen, aangifte doen, iemand aanhouden, verdachte personen de toegang tot de winkel ontzeggen en gegevens uitwisselen met collega's en politie.

Ook de Kamer van Koophandel geeft verschillende tips over het aanpakken van winkelcriminaliteit en biedt verschillende folders aan van het Regionaal Bureau Veiligheid en Preventie van de Politie Regio Utrecht over: inbraakpreventie, het toegangsbeleid, sleutelbeheer, openen en sluiten.

Voor ondernemers in detailhandel op het gebied van mode, schoenen en sport heeft MITEX en HBD de brochure *Winkelcriminaliteit te lijf* ontwikkeld. Voor de juweliersbranche heeft de Commissie veiligheid juweliersbranche de handreiking *Goud in veiligheid. Een keten van maatregelen* ontwikkeld, waarin ingegaan wordt op onder andere preventieve maatregelen en samenwerkingsverbanden.

*Good practice: aanpak winkeldiefstal met rooftassen
o.a. gemeente Amersfoort, Amstelveen, Emmen, Almere*

Sommige dieven plegen diefstallen met behulp van een geprepareerde tas. Deze rooftassen zijn aan de

binnenkant bekleed met aluminiumfolie wat de werking van de elektronische beveiliging in de winkel uitschakelt. Hier effectief tegen optreden bleek lastig omdat het alleen maar voorhanden hebben van een rooftas niet strafbaar was. Er kon alleen opgetreden worden nadat de diefstal had plaatsgevonden. In verschillende gemeenten (o.a. de bovengenoemde) is daar nu verandering in gekomen en hebben B&W en de Raad in de APV een verbod op rooftassen opgenomen. Hierdoor kunnen bezitters van rooftassen worden aangehouden nog voordat ze een diefstal hebben gepleegd.

De APV van de gemeente Amersfoort luidt als volgt:

- Het is verboden op de weg in de nabijheid van winkels, gedurende de openingstijden daarvan, te vervoeren of aanwezig te hebben een tas die er kennelijk toe is uitgerust om het plegen van winkeldiefstal te vergemakkelijken.
- Het in het derde lid gesteld verbod is niet van toepassing indien de genoemde tas niet bestemd of gebruikt is voor de in dat lid bedoelde handeling.

In andere APV's wordt het woord 'tas' vervangen door 'voorwerp' omdat ook kinderwagens, paraplu's, binnenzakken of dozen geprepareerd kunnen worden.

Effectiviteit: Het aantal aangiftes op jaarbasis daalde in Amstelveen met een derde na de aanpassing van de APV, terwijl het in een vergelijkbare gemeenten met een vijfde afnam. In Assen was geen daling te zien die toegeschreven kon worden aan de aanpassing van de APV.

*Good practice preventie: tegemoetkomen in beveiligingskosten
gemeente Amsterdam*

Naar aanleiding van een stijging van het aantal overvallen in Amsterdam waarvan twee met dodelijke afloop kwam de Amsterdamse wethouder van Financiën met het voorstel de helft van de beveiligingskosten van winkeliers te gaan betalen. Hij wil een subsidie van 1 miljoen euro uittrekken voor ondernemers die zichzelf gaan beveiligen door middel van *surveillances, detectiepoorten, kluizen, videobewaking, alarminstallaties* en het *burenwaarschuwingssysteem*. Ook verzekeringen kunnen een soortgelijk systeem hanteren waarbij ze premiekortingen geven aan goedbeveiligde bedrijven.

*Good practice subsidie voor veiligheidsscans kleine bedrijven en: tegemoetkomen in beveiligingskosten
Ministerie van Economische zaken*

Voor kleine bedrijven zijn deze kosten relatief hoog en is het lastig de meest efficiënte maatregelen te kiezen. Het stimuleringsinstrument "Veiligheid Kleine Bedrijven" is gericht op kleine bedrijven (maximaal 10 fte) die subsidie kunnen krijgen voor het realiseren van veiligheidsmaatregelen. Deze subsidie bedraagt 50% van de kosten met een maximum van 10.000 euro. Voorwaarde voor het aanvragen van subsidie is dat er eerst een veiligheidsscan moet zijn opgesteld door een veiligheidsadviseur. De kosten voor deze veiligheidsscan worden voor 100% vergoed tot een maximum van 250 euro.

Voor de periode van 1 februari 2009 t/m 31 augustus 2009 is er sprake van een proefperiode (pilot). De bedoeling is dat er op 1 september 2009 een landelijke regeling is die dan toegankelijk is voor alle kleine ondernemers in Nederland. Tijdens de proefperiode kunnen alleen die kleine ondernemers subsidieaanvragen die een relatie hebben met een van de zes pilots. Meer informatie op www.senternovem.nl.

Good practice: overlastdonatie winkeldieven

Pilot gemeente Amsterdam

In Amsterdam is in 2006 met steun van het ministerie van Economische Zaken, het project 'overlastdonatie' uitgevoerd. Winkeliers die aan deze pilot deelnamen, brachten een op heterdaad aangehouden verdachte van winkeldiefstal een basisbedrag van € 151 in rekening, hiervan komt 80% bij de ondernemer terecht. Dit bedrag is een vergoeding (gebaseerd op de onrechtmatige daad - BW 6:162) voor de indirecte schade die een winkelier lijdt bij het aanhouden van een winkeldief. Die indirecte schade bestaat grotendeels uit de tijd die een winkelier moet besteden aan het aanhouden en ophouden van de verdachte en het alarmeren van en overdragen aan de politie. Winkeliers konden aan het project deelnemen wanneer de winkel voldeed aan prestatie-eisen die ontleend zijn aan het Keurmerk Veilig Ondernemen.

Een evaluatie van het project in Amsterdam heeft positieve resultaten laten zien.

Winkeliers waren positief over de adviezen voor preventieve maatregelen en het aantal aangiften van winkeldiefstal daalde, na ongeveer 1 jaar, met 40%. Ruim 60% van de vorderingen werd binnen zes weken voldaan. Blijkbaar schrikt het nieuwe systeem van overlastdonatie potentiële winkeldieven af.

In Engeland wordt al een aantal jaar met succes gewerkt met een vaste boete voor winkeldieven. Daar betaalt de winkeldief ook een deel van de beveiligingskosten van de detaillist.

Meer actueel is:

Good practice: overlastdonatie winkeldieven

<http://www.overlastdonatie.nl/>

Overlastdonatie is een instrument dat ingezet wordt om de schade die gemaakt wordt bij winkeldiefstal, namens de winkelier, te verhalen op de dader. Eerder bleek dat overlastdonatie een doeltreffend preventief middel is tegen winkeldiefstal. Een winkeldiefstal kost de winkelier gemiddeld €151 aan oponthoud en overlast. Nu is het mogelijk deze kosten op de winkeldief te verhalen. De Stichting OverlastDonatie gaat hiervoor achter het geld aan.

Een paar jaar geleden is deze aanpak in Amsterdam ontwikkeld. Het aantal winkeldiefstallen daalde met bijna de helft en bijna alle dieven betaalden de rekening voordat zij voor de rechter moesten komen.

Inmiddels wordt deze aanpak in de volgende politieregio's toegepast: Groningen, Friesland, Drenthe, IJsselland, Utrecht (Stad), Amsterdam - Amstelland, Gelderland - Midden

Diverse brancheorganisaties in de detailhandel en een aantal winkelketens treffen voorbereidingen voor een landelijke invoering. De Stichting OverlastDonatie werkt hiervoor samen met de politie, de gemeente, het OM en de lokale ondernemers organisatie.

Good practice repressie: collectief winkelverbod

Gemeente Enschede, Groningen, Amsterdam en Utrecht

Iedereen die een ander een strafbaar feit ziet plegen, zoals een winkeldiefstal, mag die ander aanhouden met als doel deze over te dragen aan de politie. Het Hoofdbedrijfschap Detailhandel heeft een handreiking geschreven *Aanhouden winkeldieven*. Nadat een winkeldief is aangehouden en er aangifte

bij de politie is gedaan, heeft de detaillist verschillende opties. Hij kan de winkeldief de toegang tot de winkel ontzeggen, hier een waarschuwing toe geven, of kiezen voor een collectief winkelverbod. Een voorbeeldbrief voor winkelontzegging is te downloaden op www.platformdetailhandel.nl. Een voorbeeld van collectieve winkelontzegging is te downloaden op www.hbd.nl. Als iemand met een winkelverbod toch de winkel betreedt, is hij strafbaar op basis van artikel 138 van het Wetboek van Strafrecht, namelijk huisvredebreuk. In Enschede, Groningen, Amsterdam en Utrecht wordt met succes gewerkt met een winkelverbod. Eerst krijgt de overtreder een gele kaart (waarschuwing) en vervolgens een rode kaart (verbod).

Het is wettelijk toegestaan om gegevens over winkeldieven uit te wisselen met collega-detaillisten, personeel of politie. Dit moet dan wel voldoen aan de voorwaarden uit de Wet Bescherming Persoonsgegevens, zie hiervoor www.cbpweb.nl.

1.4. Consument/individu: inbraken, diefstal

De consument of het individu heeft een tweeledige rol bij de aanpak van diefstal. Ten eerste kan hij getuige zijn van een diefstal, ten tweede kan hij slachtoffer zijn van een diefstal. In geval van een heterdaadsituatie mag een burger iemand aanhouden met als doel deze over te dragen aan de politie. Doe in alle gevallen aangifte bij de politie, indien u liever anoniem aangifte doet kan dit ook via het telefoonnummer van meld misdaad anoniem (0800-7000).

Ook veel burgers zijn zelf slachtoffer van diefstal, om vervolgens hun spullen weer op veiling- en advertentiesites terug te vinden. Om het succes op opsporing en teruggave van de goederen te verhogen, doen burgers er goed aan hun goederen te merken. Hiervoor kan synthetische DNA gebruikt worden. Noteer registratienummers goed en bewaar de aankoopbon.

*Good practice verhogen kans op opsporing:
Graveerkoffer van de Belgische politie*

De Belgische politie startte een EHBO project, Eerste Hulp Bij Opsporing. Deze bevat een toolkit met een graveerapparaat waarbij burgers hun sofinummer op hun bezittingen kunnen laten graveren. Er zijn ook formulieren waarop details over waardevolle goederen ingevuld kunnen worden en foto's bijgevoegd *voordat* de voorwerpen gestolen worden, dit verhoogt bij een daadwerkelijke diefstal de kans op opsporing en de aanpak van helers.

Ook in Nederland zijn soortgelijke initiatieven bij wijkposten en buurtwerk. Graveerkoffers zijn ook op particulier initiatief te bestellen.

Tip voor de verzekeraar: verleen voorrang aan die claims die vergezeld gaan van registratienummers en een aankoopbon.

1.5. Partners betrokken bij de hele keten

De rol van externe partners is al in verschillende plaatsen in de keten besproken. Hieronder een korte herhaling en aanvulling.

1.5.1. Gemeente, verzekering, belastingdienst

De gemeente kan de preventie en repressie van winkeldiefstal ondersteunen door:

- * een verbod op rooftassen op te nemen in de APV.
- * actief mee te werken aan Keurmerk Veilig Ondernemen.
- * ondernemers te steunen in hun beveiligingskosten.

Verzekeraars kunnen in algemene zin de preventie van transportcriminaliteit steunen door gunstige premies te verlenen aan bedrijven die veel diefstalvrije kilometers maken. Ook kan de verzekering de opsporing van goederen verbeteren door het uitwisselen van gegevens met de politie en tipgeld uitloven. Verder kunnen zij voorrang verlenen aan claims die vergezeld gaan van registratienummers en aankoopbonnen.

De belastingdienst zou na kunnen denken over de mogelijkheid om belastingvoordeel te bieden aan beveiligde winkels.

1.5.2. Politie

De politie is de partner met de meeste bevoegdheden op het gebied van de aanpak van diefstal. De politie heeft een rol bij de preventie, informatie-uitwisseling, opsporing en vervolging omtrent heling en diefstal. Diefstal is strafbaar volgens artikelen 310-312 van het wetboek van strafrecht.

Soms vraagt de aanpak van diefstal ondanks de beschikbaarheid van diverse wettelijke maatregelen om een creatieve oplossing. Goederen die gestolen zijn, worden vaak ergens opgeslagen in afwachting tot ze doorverkocht kunnen worden. De politie is zonder duidelijke verdenking niet bevoegd om **opslagplaatsen** zoals kelderboxen of gehuurde units te doorzoeken. Wel kan, onder bepaalde voorwaarden, een camera geplaatst worden in een openbare ruimte met zicht op de opslagplaatsen.

Het bovenregionale projectteam Tegenhouden van de politie Utrecht is gespecialiseerd in het ontwikkelen van creatieve oplossingen op maat voor het tegenhouden van criminaliteit, waaronder diefstal en heling.

Good practice politie: aanpak veelplegers

Veelplegers zijn verantwoordelijk voor een groot gedeelte van de diefstal-heling feiten. Voor deze groep is heling vaak geen core-business, maar een bijproduct van andere criminele activiteiten. Het Ministerie van Justitie is in 2002 gestart met de intensieve aanpak van veelplegers. Uit een evaluatie van de provincie Leeuwarden bleek de aanpak daar effectief: het aantal diefstalincidenten daalde, alsook het subjectieve gevoel van slachtofferschap (zie hiervoor www.justitie.nl, zoek op veelplegers).

Databanken

Op dit moment zijn er wel diverse databanken voor het terugvinden van gestolen goederen, echter nog versnipperde initiatieven. Zo heb je voor gestolen kunst het Artloss Register (www.artloss.com) die ook een afdeling in Nederland heeft. Of www.isgestolen.nl voor gestolen voertuigen en ladingen. De politie

Holland-midden heeft een databank voor gestolen goederen: www.isditvanjou.nl.

De politie is bezig met het ontwikkelen van een landelijke databank van gestolen goederen die ook toegankelijk zal zijn voor een breed publiek. Hierop kunnen mensen snel controleren of goederen gestolen zijn. Deze dienst kan gekoppeld worden aan veiling- en advertentiesites.

Om deze dienst optimaal te benutten, spelen verschillende partijen een rol.

* De fabrikant kan gegevens al bij de productie in een databank zetten.

* De consument zal zorgvuldig om moeten gaan met het registreren van een serienummer en het bewaren van een aankoopbon.

* De detailhandel zou het proces kunnen ondersteunen door uitgebreide informatie op de aankoopbon te vermelden: serienummers en uitgebreide klantgegevens.

* De verzekeraar zou voorrang kunnen geven aan claims die vergezeld gaan van een proces-verbaal en een serienummer.

1.5.3. Openbaar Ministerie: vervolging en berechting van diefstal en heling

Nadat de politie daders van criminele feiten zoals diefstal en heling heeft opgespoord beslist het Openbaar Ministerie over tot vervolging en eventueel berechting. Naast gevangenisstraf is het ook mogelijk de daders financieel te raken. Het Bureau Ontnemingswetgeving Openbaar Ministerie heeft als taak om ervoor te zorgen dat misdaad niet loont door eventuele criminele winsten af te nemen. Het ontnemen van criminele winsten straft de daders, maar zorgt er niet voor dat de schade van de slachtoffers vergoed wordt. Hiervoor kan een civielrechtelijke procedure gestart worden. Hieronder een good-practice voorbeeld.

Good practice: civiele procedure

Een slachtoffer van diefstal heeft de mogelijkheid om tijdens de strafrechtelijke vervolging van de dader een schadeclaim in te dienen. Maar vaak blijkt het voor rechters lastig de omvang van de schade en de schuld van de dader hierin vast te stellen. Daarom kan ook een **ontnemingsprocedure** gestart worden. Als er meerdere daders zijn, dan kan ze op basis van artikel 140 van het Strafrecht 'criminele organisatie' ten laste worden gelegd, er is dan sprake van groepsverantwoordelijkheid. Dit houdt in dat meerdere daders gezamenlijk de verantwoordelijkheid hebben voor de schade, omdat zij voor de wet als een criminele organisatie worden gezien. De bewijslast wordt eenvoudiger, er hoeft niet bewezen te worden wie wat precies heeft gedaan. Een ander voordeel is dat elke dader verantwoordelijk is voor het hele bedrag van de schade, het maakt niet uit van welke dader het totale schadebedrag komt. In het bijzonder helers hebben in het bovengrondse milieu vaak een aardig vermogen, ze beschikken meestal over ondernemingen. Vaak zien helers en stellers gevangenisstraf als een aanvaardbaar bedrijfsrisico, maar als ze financieel geraakt worden, heeft dit meer impact. Bovendien is dit voor slachtoffers een vaak bevredigende manier om hun schade vergoed te zien.

Voor informatie over advocaten die hier expertise in hebben kunt u contact opnemen met de Deken van de orde van advocaten of de Nederlandse orde van advocaten.

Diefstal / Steler

zonder steler geen heler

preventie

Distributieketen

repressie

<ul style="list-style-type: none"> - goederen identificeerbaar maken - goederen traceerbaar maken 	 1. fabrikant en opslag	
<ul style="list-style-type: none"> - voorkomen ladingdiefstallen - aansluiten bij het keurmerk veilig ondernemen - voorkomen interne criminaliteit - voorkomen externe criminaliteit 	 2. transportsector en distributiepunten	<ul style="list-style-type: none"> - verhogen aangifte zorgvuldigheid met de checklist aangifte - civielrechtelijk een ontnemingsprocedure starten
<ul style="list-style-type: none"> - voorkomen externe criminaliteit - voorkomen interne criminaliteit - aansluiten bij het keurmerk veilig ondernemen 	 3. detaillist	<ul style="list-style-type: none"> - aanhouden, aangifte, (collectief) winkelverbod, uitwisselen van gegevens over winkeldieven
<ul style="list-style-type: none"> - privéspullen identificeerbaar maken - preventief gegevens en details over privéspullen vastleggen 	 4. consument	<ul style="list-style-type: none"> - eventueel aanhouden van winkeldieven in heterdaad situatie - aangifte doen
Overige ketenpartners		
<ul style="list-style-type: none"> - ondersteuning winkeliers in hun beveiligingskosten - Betalen van de veiligheidsscan als winkeliers zich aansluiten bij KVO 	gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> - repressieve maatregelen tegen heling opnemen in de APV
<ul style="list-style-type: none"> - gunstige premies voor ondernemingen die aan diefstalpreventie doen 	 verzekering	<ul style="list-style-type: none"> - koppelen van eigen registratiesystemen aan die van de politie - tipgeld uitloven
<ul style="list-style-type: none"> - belastingvoordeel voor beveiligde winkels - belastingvoordeel voor beveiligde transporten 	 Belastingdienst	
<ul style="list-style-type: none"> - voorlichting campagnes over preventiemaatregelen om diefstal te voorkomen 	 POLITIE	<ul style="list-style-type: none"> - verhogen aangiftebereidheid en zorgvuldigheid - strafrechtelijke procedure starten - aanpak veelplegers - good practices: oprichting projectteam ladingdiefstallen

2. Achter elke steler staat een heler: aanpak aanbodzijde

Nadat goederen gestolen zijn, worden ze aangeboden voor de verkoop. Dit hoofdstuk richt zich op de tussenhandel, die zowel te goeder trouw als te kwader trouw de heling faciliteert. Er wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende distributiekkanalen:

- 2.1. Winkeliers in de reguliere markt
- 2.2. Gruthokkers / verkopers van tweedehands goederen
- 2.3. Ambulante handel
- 2.4. Internet

De belangrijkste ketenpartners naast de partners in de verschillende distributiekkanalen, zijn de consument, de gemeente, de belastingdienst en de politie.

2.1. Winkeliers in de reguliere markt

'Reageer met gezond wantrouwen.'

Een gedeelte van de gestolen goederen komt via bonafide leveranciers weer terecht in de reguliere handel. Met een vlotte presentatie en een nummer van de Kamer van Koophandel doen criminelen zich voor als leveranciers. Ook hier geldt dat de goederen voor een aantrekkelijke prijs worden aangeboden. Om te voorkomen dat men als detaillist ongewild meewerkt aan heling is het advies: wees alert. Weet met wie je zaken doet, ken je leveranciers en reageer met gezond wantrouwen bij onbekende leveranciers. Vraag door, trek dingen na en rapporteer aan de politie bij verdachte zaken. Ga niet in zee met onbekende leveranciers die in de winkel verschijnen met een aantrekkelijk aanbod zonder nader onderzoek te doen naar de achtergrond van de leverancier en de herkomst van de partij. Voor u het weet ben u zelf heler, en daarmee strafbaar.

2.2. Gruthokkers / verkopers van tweedehands goederen

'Ondersteun bonafide handelaren, sanctioneer malafide handelaren.'

Gruthokker is een oude term voor handelaren in auto's, motorfietsen, (brom)fietsen, kunst, juwelen, uurwerken, antiek en curiosa, foto- en filmapparatuur, oftewel, opkopers van (bepaalde) gebruikte goederen. Zowel in het strafrecht (zie 2.2.3) als in de Algemeen Plaatselijke Verordening (zie 2.2.3) staan handvaten om heling in deze branche aan te pakken.

2.2.1. Opkopers gebruikte goederen

Opkopers kunnen ongewild gestolen goederen inkopen en aanbieden. Om dit zoveel mogelijk te voorkomen, kunnen een aantal inkoopprocedures in acht genomen worden. Een gedeelte kan ondervangen worden met gezond verstand: 'is het verhaal van de aanbieder geloofwaardig (klopt de vraagprijs, is er een aankoopbon enz.)?'. Daarnaast zijn er een aantal procedures

die aanbieders van gestolen waar afschrikken en die de opsporing vergemakkelijken.

Good practice verhogen opsporingskans:

voorbeeld van een inkoopbeleid (van cash converters)

- Bij verkoop is het overleggen van een geldig legitimatiebewijs verplicht, hiervan wordt een digitale kopie gemaakt.
- Alle goederen worden per stuk ingevoerd in een administratie.
- Serienummers moeten aanwezig zijn.
- De gehele transactie wordt op digitale video vastgelegd (bij voorkeur met meerdere camera's).
- Het inkoopregister is digitaal en ter inzage aan de politie.
- Bij een verdenking van mogelijke afkomstigheid van diefstal wordt actief contact opgenomen met de politie.

2.2.2. Strafrecht

Voor handelaren in auto's, motorfietsen, (brom)fietsen, kunst, juwelen, klokken, antiek en curiosa, en foto- en filmapparatuur (gruithokkers) geldt middels Artikel 437 van het Wetboek van Strafrecht een aantal richtlijnen, zoals het bijhouden van een inkoopregister. Iemand die van het opkopen van gebruikte goederen een beroep of gewoonte maakt, moet daar van te voren de burgemeester schriftelijk van in kennis stellen. Zo niet, dan kan deze handelaar veroordeeld worden tot drie maanden cel of een boete van de derde categorie (ten hoogste 7.400 euro). Dezelfde straf geldt voor een handelaar die een APV betreffende heling overtreedt (Artikel 437ter). Iemand die zich schuldig maakt aan heling, kan worden ontzet uit de uitoefening van het beroep waarin hij het misdrijf heeft begaan. Dit betekent dat hij dit beroep niet meer mag uitoefenen (Artikel 417ter). De politie mag, ook zonder dat er een strafbaar feit vermoed wordt, te allen tijde binnentreden bij handelaren op basis van artikel 552 van het Wetboek van Strafvordering, maar is voor verdere stappen vervolgens wel afhankelijk van de door de gemeente toegewezen bevoegdheden.

2.2.3. Gemeente/Algemeen Plaatselijke Verordening

De APV is de basis voor de aanpak van heling op gemeenteniveau. In de artikelen 2.5.1 tot en met 2.5.5. van het Model APV van de VNG zijn bepalingen ter bestrijding van heling opgenomen. Gemeenten kunnen deze bepalingen zelf nader invullen en zo een belangrijke invloed uitoefenen op de aanpak van heling.

Gemeente: Bestuurlijke mogelijkheden om heling aan te pakken

Artikel 2.5.1. betreft een begripsomschrijving waarin o.a. bepaald wordt welke opgekochte gebruikte goederen onder de APV vallen.

Artikel 2.5.2. geeft een nadere invulling van de verplichting tot het bijhouden van een verkoopregister voor handelaren in gebruikte goederen.

Artikel 2.5.3. beschrijft de verplichtingen van personen die starten met een

	<p>onderneming in het opkopen van gebruikte goederen.</p> <p>Artikel 2.5.4. betreft bepalingen rond het onherkenbaar maken van goederen door opkopers, dat wil zeggen het dusdanig veranderen van de identiteit van een goed (de kleur overspuiten, het veranderen van nummers) dat deze niet meer te koppelen is aan de opgegeven kenmerken van gestolen goederen.</p> <p>Artikel 2.5.5. betreft het verbod van handel op bepaalde plaatsen: bijvoorbeeld handel in horecagelegenheden, of fietsenverkoop op straat.</p>
Drank en Horeca wet	<p>Aangezien de horeca ook als distributiekanaal voor heling gebruikt kan worden, kan naast de APV gebruik gemaakt worden van de Drank en Horecawet. Artikel 3 stelt dat het verboden is een horecabedrijf uit te oefenen zonder vergunning. Deze vergunning kan geweigerd of ingetrokken worden als de beheerder van het horecabedrijf in de afgelopen vijf jaar veroordeeld is geweest, bijvoorbeeld voor heling. Artikel 14.2 stelt dat kleinhandel verboden is in horecagelegenheden. Artikel 31.1d stelt dat de vergunning weer ingetrokken kan worden als zich binnen het horecabedrijf zaken voordoen die een gevaar opleveren voor de openbare orde, veiligheid of zedelijkheid. Heling zou daaronder gerekend kunnen worden.</p>
Opiumwet	<p>De maatregelen uit de Drank en Horecawet kunnen ook toegepast worden op de Opiumwet, voor het geval coffeeshops distributiekanaal van heling zijn.</p>
BIBOB	<p>Via de Wet Bevordering Integriteitsbeoordelingen door het Openbaar Bestuur (Wet Bibob) hebben de gemeenten de mogelijkheid bouw-, gebruiks- en exploitatievergunningen in te trekken, of niet te verlenen als aanvragers verdacht worden van betrokkenheid bij criminele activiteiten.</p>

Een van de belangrijkste middelen die de gemeente heeft om heling te bestrijden is het controleren van verkoopregisters. Het verplicht stellen van het bijhouden van een verkoopregister heeft enerzijds als doel een drempel op te werpen voor heling en anderzijds de opsporing van heling en gestolen goederen te vergemakkelijken. Gemeenten zijn belast met het houden van toezicht hierop. De bruikbaarheid van dit instrumentarium is niet optimaal omdat zowel het opstellen als het controleren van de verkoopregisters vrij arbeidsintensief is. Dit is de reden dat niet alle gemeenten het bijhouden van een verkoopregister verplicht stellen. Toch is dit een belangrijk middel om heling aan te pakken en is het van belang dat gemeenten hier werk van maken en dat zij ambtenaren aanstellen voor registercontrole. Gepleit wordt voor geautomatiseerde registers zodat deze eenvoudig gekoppeld kunnen worden aan politiebesteden. Doel van de registercontrole is niet alleen om malafide handelaren op te sporen en te sanctioneren, maar vooral ook om bonafide handelaren te steunen. Daarom is het belangrijk dat er continuïteit is in de registercontrole. Zo kan een vertrouwensband ontstaan tussen de handelaar en de controleambtenaar zodat er een goede samenwerking is om malafide praktijken te bestrijden.

<p><i>Good practice inzetten ambtenaar registercontrole</i></p> <p><i>gemeente Amsterdam</i></p>	 <p>Gemeente Amsterdam</p>
<p>In de gemeente Amsterdam wordt met veel succes gewerkt met een gemeentelijke registercontroleur fietshandelaren.</p>	

2.3. Markten, ambulante handel

'Geüniformeerde surveillance, duidelijke regels'

Het is belangrijk om binnen de ambulante handel onderscheid te maken tussen warenmarkten, oftewel de reguliere markten (de gemeente is over het algemeen de organisator), en evenementenmarkten zoals jaarmarkten en braderieën (vaak georganiseerd door private organisatoren). Evenementenmarkten zijn door de anonimiteit van de handelaren en de vrijblijvendheid vaak kwetsbaar voor malafide praktijken. Controle is een belangrijk middel om de goede handelaren te ondersteunen en de malafide praktijken aan te pakken. Voor de ambulante handel geldt dat er een belangrijke taak is weggelegd voor geüniformeerde surveillance door politie, belastingdienst en organisatoren van de markt zelf. Surveillance moet in het bijzonder ook gebeuren voordat de markt opent en na sluiting, als de handelaren aan het uit- en inladen zijn. Als er illegale activiteiten plaatsvinden, dan is het vaak op die momenten.

Ook vlooiemarkten vallen onder evenementenmarkten. Een aantekening in verband met heling is dat vlooiemarkten eigenlijk bedoeld zijn voor de verkoop van eigen waren door particulieren (bijvoorbeeld een zolderopruiming). Tegenwoordig echter nemen steeds meer handelaren ook bedrijfsmatig deel aan vlooiemarkten.

Het verschil in organisatie tussen warenmarkten en evenementenmarkten zorgt ook voor een verschil in handhaving en controle. Diverse ketenpartners hebben een rol bij het terugdringen van heling op de ambulante markt: gemeente, organisatoren van de markt, belastingdienst en politie.

2.3.1. Gemeente: aanpak vrijheid van de evenementenmarkten

Waar de reguliere markten goed gecontroleerd worden, niet anoniem zijn en er informatie over wordt uitgewisseld met de fiscus, is dit niet vanzelfsprekend het geval met evenementenmarkten en vlooiemarkten. Een vergunning voor een evenementenmarkt of vlooiemarkt is vrij gemakkelijk geregeld en de deelnemers van zo'n markt blijven vaak anoniem. Om heling op evenementenmarkten en vlooiemarkten aan te pakken is het belangrijk de deelnemers uit de anonimiteit te halen. Het is belangrijk dat de gemeente de organisatoren van evenementenmarkten verantwoordelijk stelt voor wat er op de markten gebeurt. De gemeente Enschede heeft in haar APV een regeling voor evenementen opgenomen gebaseerd op de regels die gelden voor warenmarkten.

2.3.2. Organisatoren (zwarte) markten

De organisatoren kunnen een aantal dingen doen om heling tegen te gaan:

- In de reglementen sancties opnemen die zij toepassen als zij heling aantreffen.
- Anonimiteit aanpakken, vooral voor dagkaarten (bijvoorbeeld door te vragen naar een bewijs van inschrijving bij het HBD).
- Controleren van de te verkopen goederen vooraf op diefstalssporen (zoals beschadigingen of niet verwijderde beveiliging, of de originele verpakking van de winkel).

- Op de markten zelf de (inkoop)administratie laten meenemen, zodat ter plekke gecontroleerd kan worden.

Wat repressie betreft kunnen zij nauw samenwerken met politie, verdachte handelaren zouden dan eventueel gecontroleerd worden op een strafblad betreffende heling en als gevolg geschorst worden.

2.3.4. Belastingdienst

Heling is vaak geen losstaand feit, maar hangt samen met allerlei andere vormen van criminaliteit. Soms is het niet mogelijk de bewijslast voor heling rond te krijgen, maar kan de handelaar wel gesanctioneerd worden voor andere strafbare feiten. Hoewel de belastingdienst zich niet specifiek met heling bezighoudt, is zij wel geïnteresseerd in o.a. zwart werken, onbekende ondernemers, grote partijen merkvervalste goederen en het werken naast een uitkering. In die bevoegdheid controleren zij kraamhouders op markten, die voor de belastingdienst ondernemers zijn. Kraamhouders hebben ten opzichte van de belastingdienst een informatieplicht (artikel 47 lid 1 Algemene Wet inzake Rijksbelastingen) en een administratie- en een bewaarplicht (artikel 52 AWR). Een belastingdienstmedewerker mag, als hij zich legitimeert, de kraamhouder vragen stellen over de goederen, de in- en verkopen, de administratie, zijn personeel etc. De belastingdienst kan de volgende sancties opleggen: boetes, omkering van de bewijslast en bij recidive zelfs het verwerpen van de administratie.

2.3.5. Politie

De politie heeft bij vermoeden van helingfeiten de bevoegdheid om zichtbare goederen in beslag te nemen, een auto of kraam/unit te doorzoeken en de verdachte goederen in beslag te nemen, verdachten van opzet- en gewoonteheling aan te houden en verdachten in voorlopige hechtenis te nemen, het starten van een strafrechtelijk onderzoek en overgaan tot een dagvaarding. De politie mag op basis van artikel 552 van het Wetboek van Strafrecht zich toegang verschaffen tot alle plaatsen die door handelaren gebruikt worden als er redelijkerwijs een vermoeden is van (medewerking aan) een strafbaar feit. Indien er verdachte goederen in het zicht liggen in een kraam, heeft een opsporingsambtenaar van de politie de bevoegdheid deze in beslag te nemen met als doel over te gaan tot strafvordering (Art. 134 Sv, Art. 96.Sv). Daarna zal een strafrechtelijk onderzoek gestart worden dat, indien er voldoende bewijs is, kan leiden tot een dagvaarding.

Als er verdenking is van een strafbaar feit of een feit waarop voorlopige hechtenis staat, kan bij ontdekking op heterdaad door de opsporingsambtenaar een auto of een kraam doorzocht worden (Art. 67 Sv). De verdachte moet hiervoor wel toestemming geven. Doet hij dit niet, dan is alleen de Officier van Justitie bevoegd tot het doorzoeken van de kraam of unit. Indien deze zelf niet kan, kan hij opdracht geven aan de hulp Officier van Justitie om de kraam te doorzoeken. In afwachting van de Officier van Justitie kan de opsporingsambtenaar de kraam 'bevrozen', dit omvat het verbod op telefoneren en handelingen die de goederen wegmaken, onbruikbaar maken, onklaar maken of beschadigen (Art. 96b en art. 96c Sv).

Als de verdachte vrijwillig afstand doet van de goederen, kunnen de spullen in overleg met het OM naar de benadeelde, mits bekend is wie dat is. Indien er geen vrijwillige afstand wordt gedaan van de goederen, worden deze gedeponneerd in afwachting van een beslissing van de Officier van Justitie / Rechtbank.

Voor alle helingfeiten (voortdurend delict) kan op heterdaad worden aangehouden (Art. 53 Sr) en zijn bijzondere dwangmiddelen als inverzekeringstelling e.d. (Art. 57 Sv) mogelijk. Voorlopige hechtenis is van toepassing op de artikelen 310 (diefstal), 416 (opzetheling), 417 (gewoonteheling) van het strafrecht. Dit betekent dat er wel bewijs moet zijn dat de verdachte wist of redelijkerwijs kon vermoeden dat de goederen die hij aanbiedt gestolen zijn.

[Noot voor de vormgever: ander soort kader dan de overige kaders die good-practices kaders zijn]

Indicatoren dat aangeboden goederen gestolen zijn

- oude beveiligingssticker van de winkel zit er nog op
- oud prijskaartje van de winkel zit nog op het artikel
- nieuw in de doos van de winkel
- de verpakking van het artikel is gescheurd op de plek waarmee het artikel in een schap hing (het oogje)
- ongewone lage verkoopprijzen, waarbij er geen sprake is van namaakgoederen
- registratienummer weggekrast

2.4. Veiling- en advertentiesites

‘Opsporen en aanpakken’

Internet is een belangrijk distributiekanaal van gestolen goederen. Hoewel veilingsites heling nadrukkelijk in hun regels verbieden, zijn zij toch voornamelijk een bemiddelende partij en kunnen zij met geen mogelijkheid alle transacties controleren. Wel kunnen veilingsites hun klanten instructies bieden om alert te zijn op heling. Bijvoorbeeld: vraag de verkoper om de reden waarom hij het product wegdoet, wees op je hoede bij lage prijzen, vraag de verkoper naar zijn adres en controleer dit in de (digitale) telefoongids. Ook kunnen sites een mogelijkheid bieden om klanten de verkopers te laten beoordelen zodat bij twijfel gekeken kan worden naar de betrouwbaarheid van de aanbieder. Verschillende veilingsites werken al met een feedbacksysteem voor verkopers.

Ten slotte staat ook hier een nauwe samenwerking met de politie centraal. Momenteel is een nieuw samenwerkingsverband in ontwikkeling ‘Kiezen of helen’, hetgeen een technische voorziening moet worden tussen de politie en veilingsites, waarbij opsporing via internet makkelijker wordt, en de burger zich beter bewust wordt wanneer hij zich schuldig maakt aan heling.

Good practice repressie: gedragscode Notice-and-Take-Down

Omdat vaak niet duidelijk is wie op internet verantwoordelijk is voor bepaalde illegale inhoud, en wie bevoegd is deze te verwijderen, is de gedragscode Notice-and-Take-Down ontwikkeld. Hierin staan heldere afspraken over wie welke rol heeft. De bedoeling van de code is dat zaken als heling, discriminatie en oplichting beter aangepakt kunnen worden. De procedure start bij de ‘notice’, als iemand melding maakt van (vermeende) illegale informatie. De procedure eindigt met het uit de lucht halen van de website, ‘take down’.

De code is een samenwerkingsverband tussen de Nationale Infrastructuur Cybercrime (EZ), KPN, XS4ALL, ISPCconnect, Dutch Hosting Provider Association, NLKabel, Ziggo, UPC, CAIW, Zeelandnet, SIDN, ministeries, politie- en opsporingsdiensten, Marktplaats/eBay en de stichting BREIN.

Belangrijk is dat als geheele goederen op internet worden aangetroffen, hiervan melding (notice) wordt gemaakt bij de verantwoordelijke voor de website. Aan de hand van de gedragscode kan deze tussenpersoon de melding adequaat afhandelen. Indien de melding toch niet adequaat wordt afgehandeld, kan aangifte gedaan worden bij de politie.
Meer informatie is te vinden op: <http://isoc.nl>.

Slachtoffers van diefstal kunnen via een aantal sites snel alle veilingssites doorzoeken naar hun gestolen goederen. Aanbevolen sites: www.advertentiezoeker.nl, www.mazoe.com.

Tussenhandel / heler

Achter iedere steler staat een heler

preventie	Distributiekanalen	repressie
<ul style="list-style-type: none"> - weet van wie je inkoop, controleer je leverancier 	 detaillist	<ul style="list-style-type: none"> - aangifte van verdachte zaken bij politie - werk samen met politie of private opsporing
<ul style="list-style-type: none"> - digitale dataopslag en uitwisseling 	 gruthokkers	<ul style="list-style-type: none"> - nauwe samenwerking met politie
<ul style="list-style-type: none"> - duidelijke reglementen op markten opstellen - anonimiteit aanpakken 	 Organisatoren Ambulante handel	<ul style="list-style-type: none"> - ondersteunen bonafide handelaren, aanpakken malafide - schorsen van handelaren die zich schuldig hebben gemaakt aan heling - nauw samenwerken met de politie
<ul style="list-style-type: none"> - consumentenwaarschuwing - Gedragscode notice and take down 	 veilsites	<ul style="list-style-type: none"> - vergemakkelijken aangifte door een link naar de politie toe te voegen - verplichten serienummer - good practice: kiezen of helen
Overige ketenpartners		
<ul style="list-style-type: none"> - Registercontrole, invoeren geautomatiseerd register en koppelen aan politiebepaald - BIBOB - Evenementenregeling verscherpen, uit de anonimiteit - verbod op handel in horeca, op het water, op straat enz. 	gemeenten	<ul style="list-style-type: none"> - Sluiting van een onderneming als deze zich schuldig maakt aan criminele activiteiten (BIBOB, Drank en horecawet, opiumwet)
	 consument	<ul style="list-style-type: none"> - aangifte doen - meld misdaad anoniem
<ul style="list-style-type: none"> - controle bevoegdheid - surveillance - belastingvoordeel voor beveiligde transporten 	 Belastingdienst	<ul style="list-style-type: none"> - aanpakken andere strafbare feiten
<ul style="list-style-type: none"> - geüniformeerde surveillance op grote markten 	 POLITIE	<ul style="list-style-type: none"> - verhogen aangiftebereidheid - oprichten database gestolen goederen - auto/kraam/unit doorzoeken - beslag leggen, voorlopige hechtenis, strafrechtelijk onderzoek, dagvaarding - aanpakken in combinatie met andere feiten, achterdeur - samenwerken met de belastingdienst

3. Zonder heler geen steler: aanpak vraagzijde

Bewustwording en integriteit

Zonder heler geen steler, zonder vraag geen aanbod. Een belangrijke factor bij heling is het feit dat veel consumenten een oogje dichtknijpen of niet stilstaan bij de mogelijkheid dat aangeboden goederen misschien gestolen zijn. Het bewustzijn van de strafbaarheid van heling is laag en de integriteit is niet altijd even hoog. Een manier om heling aan te pakken is via een gedragsverandering van de consument. Hierbij zijn een aantal dingen van belang. Ten eerste blijkt persoonlijke voorlichting, of voorlichting van onderop effectiever dan (landelijke) publiciteitscampagnes. Deze persoonlijke voorlichting kan afgestemd worden op specifieke doelgroepen: bijvoorbeeld scholieren of internetconsumenten. Ten tweede blijkt preventie en repressie nauw samen te hangen. Bewustzijns campagnes hebben meer effect als ze samengaan met repressieve dreiging: de pakkans moet ook verhoogd worden.

Een ander punt is dat vooral internet een belangrijke bron blijkt van heling. Iedereen zoekt koopjes via veiling- en advertentiesites, en maar weinig consumenten zijn zich ervan bewust dat hier veel gestolen goederen tussen zitten.

In dit hoofdstuk zal ingegaan worden op bewustwording van de strafbaarheid van heling, bewustwording op scholen (en in het bijzonder risicogroepen onder jongeren) en bewustwording van de consument op internet.

3.1. Bewustwording strafbaarheid van heling

'Heling is even strafbaar als diefstal'

Veel kopers beseffen niet dat heling in veel gevallen even strafbaar is als diefstal.

Het Wetboek van Strafrecht maakt onderscheid tussen drie soorten heling:

- schuldheling,
- opzetheling en
- gewoonteheling.

Schuldheling

Het lichtst bestraft wordt schuldheling. Van schuldheling is sprake als degene die een goed koopt of verkoopt redelijkerwijs kon vermoeden dat het om een door misdrijf verkregen goed gaat. Hierop staat een gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of een geldboete van de vijfde categorie, dat wil zeggen ten hoogste 74.000 euro (artikel 417bis).

Opzetheling

Een tweede vorm van heling is opzetheling, het gaat hier dan niet meer om een redelijk vermoeden, maar de koper of verkoper is zich er van bewust dat het om een door misdrijf verkregen goed gaat. De gevangenisstraf hiervoor is hoger, ten hoogste vier jaar, de geldboete is van dezelfde categorie (artikel 416).

Gewoonteheling

Onder gewoonteheling wordt verstaan dat iemand van opzetheling een gewoonte heeft maakt. Dit is de derde vorm van heling die tevens het zwaarst bestraft wordt: ten hoogste zes jaar gevangenisstraf of een geldboete van de vijfde categorie (artikel 417).

Opzetheling en gewoonteheling worden minstens even zwaar bestraft als diefstal (gevangenisstraf van ten hoogste vier jaar of geldboete van de vijfde categorie, artikel 310).

3.2. Herkennen van heling

'Als iets te mooi lijkt om waar te zijn, dan is het vaak ook te mooi om waar te zijn.'

Veel mensen laten zich verblinden door een gunstig handeltje of herkennen uit naïviteit heling niet. Toch zijn er een aantal duidelijke signalen waaruit iemand kan afleiden dat er een groot risico is dat het om heling gaat.

[Noot voor de vormgever: ander soort kader dan de overige kaders die good-practices kaders zijn]

Checklist 'gezond wantrouwen'

Wanneer kan iemand redelijkerwijs vermoeden dat het goed gestolen is?

- Als de prijs van het product ver onder de marktwaarde ligt.
- Als de persoon of de website die het product aanbiedt een onbetrouwbare indruk maakt: de handelaar geeft weinig informatie over zichzelf of zijn bedrijf, op de website staat geen nummer van de Kamer van Koophandel. Neem de informatie van de verkoper niet klakkeloos aan, maar controleer het nummer van de KvK of de adresgegevens, hoewel ook dit niet waterdicht is.
- Als de plaats waar het product aangeboden wordt niet past bij het product: spullen die op straat worden aangeboden of in een café.
- Als de staat van producten een indicatie geeft dat ze gestolen zijn. Bijvoorbeeld ze zitten nog nieuw in de doos, hebben een kaartje van een winkel of ze vertonen beschadigingen die samenhangen met diefstal: een registratienummer is weggekrast of de beveiliging is beschadigd.
- De verkoper beschikt niet over een aankoopbon.

3.3. Verhoging pakkans

De verhoging van de pakkans loopt via verschillende kanalen. Ten eerste moeten consumenten en winkels/fabrikanten hun producten identificeerbaar maken. Dit kan onder andere via 'onzichtbare stiftten', synthetisch DNA, RFID-chips, het ingraveren van je sofinummer. Ten tweede is het belangrijk dat particulieren en bedrijven aangifte doen van diefstal. Hoe zorgvuldiger deze aangifte is, hoe beter. Om de zorgvuldigheid van aangifte te verhogen, kunnen waardevolle goederen preventief (dus nog voor ze gestolen worden) gefotografeerd en beschreven worden. Ten derde is het belangrijk dat mensen die goederen te koop aanbieden, dit doen met aankoopbon en serienummer. Eventuele kopers dienen hier ook expliciet naar te vragen als het niet vermeld staat.

Ten vierde is het belangrijk dat de bestrijding van heling prioriteit krijgt binnen de politie, en dat de politie zichtbaar optreedt, bijvoorbeeld met geüniformeerde controles.

Verder kan de politie op basis van artikel 552Sv langsgaan bij adverteerders op marktplaats voor controle.

3.4. Scholen

De leeftijd waarop mensen starten met heling is vaak jong (minderjarig), dit maakt jongeren een belangrijke doelgroep voor preventiecampagnes rondom heling. Ten eerste zijn gedragsveranderingen bij jonge mensen makkelijker te realiseren dan bij doorgewinterde helers, ten tweede beginnen veel kleinere helingdelicten op scholen. Uit de literatuur blijkt dat individuele gedragsbeïnvloeding via scholen effectiever is dan algemene publiekscampagnes. Voorbeelden van deze aanpak zijn het School Adoptie Plan (basisscholen), de Veilige School (middelbaar onderwijs) en Nee, Bedankt (Utrechts schoolprogramma). In deze programma's wordt de schooljeugd voorgelicht over de consequenties van heling.

Naast een algemene campagne op scholen, moeten campagnes ook specifiek gericht worden op risicojongeren. Deze campagnes moeten jongeren enerzijds inlichten over de consequenties van heling en anderzijds perspectief bieden en oplossingen aanreiken voor de jongerenproblematiek, bijvoorbeeld werkgelegenheidsprojecten voor jongeren.

3.5. Internet

Op www.digibewust.nl staat een checklist voor online inkopen bij veiling- en advertentiesites. Deze checklist maakt consumenten bewust van het risico op medeplichtigheid aan heling en verhoogt de kans dat malafide handelaren teruggevonden kunnen worden.

<i>Good practice preventie: checklist online inkopen Digibewust</i>
Verkort voorbeeld van de checklist online inkopen (www.digibewust.nl)
<ul style="list-style-type: none">- probeer de verkoopgeschiedenis van de verkoper na te gaan. Als een verkoper populaire artikelen aanbiedt voor opvallend lage prijzen, dan dien je extra alert te zijn- bekijk de waardering van de verkoper- check of de verkoper geverifieerd of gecontroleerd is- vraag waarom de verkoper het product weg doet- vraag bij een koop altijd een (vast) telefoonnummer en/of woonadres en controleer dit- ga nooit in op een voorstel om een product via-via te versturen- bewaar alle relevante informatie met betrekking tot de verkoop

Consument/ heler

Zonder heler geen steler

preventie

Ketenpartners

repressie

- aanpakken onwetendheid
- aanpakken losse moraal
- richten op risicojongeren
- perspectief bieden aan (risico)jongeren

Overheid

- aanpakken losse moraal en onwetendheid
- bewerkstelligen gedragsverandering

school

- nauwe samenwerking met politie

- gezond wantrouwen
- controleer bij transacties de achtergrond en gegevens van de aanbieder

consument

- aangifte doen
- vragen om serienummers en verkoopbon
- advertentie plaatsen met serienummer en verkoopbon

- checklist helingrisico's bij online inkopen

veilingssites

- link naar politie op veiling- en advertentiesites
- verplichten serienummer bij advertentie te plaatsen

- verhogen pakkans
- hogere prioriteit van de aanpak van heling
- meer zichtbare controles
- langsgaan bij adverteerders op marktplaats (art. 552 SV)
- aanpak jeugdige veelplegers

Websites

Websites relevant voor detaillisten

Kijk op de website van het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (www.hetccv.nl) voor de instrumenten die zijn ontwikkeld en de onderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van het Actieplan Veilig Ondernemen, onder andere algemene informatie over interne criminaliteit en een toolkit voor het aannemen van personeel. Ook het rapport *Boeven op de loonlijst* is hier te vinden.

De Kamer van Koophandel heeft een *Menukaart stop interne criminaliteit van de Kamer van Koophandel* ontwikkeld: www.kvk.nl.

Kijk op www.hbd.nl voor tips, cursussen, voorbeelden en checklisten voor de aanpak van interne criminaliteit.

Kijk op www.stopwinkelcriminaliteit.nl voor handige links naar gratis trainingen voor het aanhouden van winkeldieven, verschillende folders en tips.

Voor informatie over particuliere beveiliging kijkt u op de website van de Vereniging van Particuliere Beveiligingsorganisaties www.vpb.nl.

Meer informatie over Keurmerk Veilig Ondernemen Winkelgebieden is te vinden via www.hbd.nl en voor KVO bedrijventerreinen via www.mkb.nl.

Websites relevant voor particulieren en detaillisten

Meld misdaad anoniem www.meldmisdaadanoniem.nl, 0800-7000.

Op www.digibewust.nl staat een checklist voor online inkopen bij veiling- en advertentiesites. Slachtoffers van diefstal kunnen via een aantal sites snel alle veilingssites doorzoeken naar hun gestolen goederen.

Aanbevolen sites: www.advertentiezoeker.nl, www.mazoe.com.

Voor gestolen kunst kan het Artloss Register (www.artloss.com) bezocht worden die ook een afdeling in Nederland heeft. Of www.isgestolen.nl voor gestolen voertuigen en ladingen. De politie Holland-midden heeft een databank voor gestolen goederen: www.isditvanjou.nl.

Websites voor de transportsector

Bij TLN (www.tln.nl) zijn brochures op te vragen over de aanpak van criminaliteit in de transportsector: *Actief tegen criminaliteit*.

Het Verbond van Verzekeraars heeft een handleiding voor chauffeurs en transportbedrijven opgesteld voor diefstalpreventie in het wegvervoer: www.stavc.nl.

Advies- en onderzoeksgroep Beke heeft een onderzoek gepubliceerd naar georganiseerde diefstal in de wegtransport, hierin staan vele tips voor preventie en aanpak. Zie het rapport 'Zware jongens op de weg', www.beke.nl.